

УДК 616-056.52+616.379-008.64+577.161/-053.7/.84 DOI: [https://doi.org/10.35278/2664-0767.1\(45\).2020.212250](https://doi.org/10.35278/2664-0767.1(45).2020.212250)ТАТАРЧУК Т.Ф.^{1,2} КОСЕЙ Н.В.^{1,2}, РЕГЕДА С.І.^{1,2},
ТУТЧЕНКО Т.М.^{1,2}, ГЛАМАЗДА М. І.².¹ Державна наукова установа «Центр інноваційних медичних технологій НАН України»,
Київ 04053, Україна² Державна установа «Інститут педіатрії, акушерства та гінекології
ім. акад. О.М. Лук'янової НАМН України», Київ 04050, Україна

ДЕФІЦИТ ВІТАМІНУ Д ПРИ РІЗНИХ ФОРМАХ МЕТАБОЛІЧНОГО СИНДРОМУ У ЖІНОК РАНЬОГО ТА АКТИВНОГО РЕПРОДУКТИВНОГО ВІКУ

Зв'язок дефіциту вітаміну Д з частотою МС був продемонстрований в багатьох епідеміологічних дослідженнях, проте патогенетичні механізми його участі в розвитку компонентів МС не до кінця зрозумілі, що негативно впливає на можливість його використання для фармакологічної корекції МС. **Метою** роботи було дослідити частоту недостатності/дефіциту вітаміну Д у жінок з різними формами метаболічного синдрому.

Матеріали і методи. Було обстежено: 30 жінок з неускладненим МС і ожирінням (група I, середній вік – 32,4 роки, ІМТ>30), 30 жінок з неускладненим МС без ожиріння (група II, середній вік 32,8 роки, ІМТ<30), 30 жінок з ожирінням без МС (група III, середній вік – 33,1 роки, ІМТ>30) і 30 жінок групи контролю (контроль, середній вік – 32,2 роки, ІМТ<30). Оцінювали частоту різних компонентів МС і інсулінорезистентності, а також рівні 25-гідроксикальциферолу в зазначених групах. **Результати.** Всі обстежені жінки з МС мали нижчий за норму рівень вітаміну Д. Частота дефіциту/недостатності вітаміну Д в контрольній групі відповідала популяційній. Найбільша частота дефіциту вітаміну Д була зареєстрована в групі II (МС без ожиріння) 22 (73,3%) порівняно з 18 (60%) в групі I і 4 (13,3%) в групі III, ($p<0,05$). **Висновок.** Результати проведеного дослідження продемонстрували більшу частоту дефіциту вітаміну Д у жінок з МС при ІМТ<30, що вказує на необхідність подальшого вивчення особливостей патогенетичних взаємозв'язків Д-дефіциту і компонентів МС при різних підтипах МС з урахуванням відсотку вісцеральної та підшкірної жирової тканини. **Ключові слова:** метаболічний синдром, 25-гідроксикальциферол, вісцеральне ожиріння, інсулінорезистентність, індекс маси тіла.

Частота метаболічного синдрому (МС) продовжує зростати, в тому числі серед чоловіків і жінок активного репродуктивного віку [1-3]. Все більш розповсюдженим стає феномен «ожиріння при нормальній вазі», який полягає в присутності компонентів МС або повного і навіть ускладненого симптомокомплексу МС за відсутності ожиріння за критеріями ВООЗ [4,5]. Окрім аліментарних факторів вивчаються генетичні та епігенетичні складові розвитку цього синдрому, обісогенні речовини навколишнього середовища, а також мікронутрієнти і гормональні фактори [3,6]. До останніх належить дефіцит вітаміну Д [7].

Останнім часом уявлення про вітамін Д переглянуті та розширені, оскільки стало відомо, що

в клітинах різних органів та тканин виявлені його специфічні рецептори. Це дозволяє розглядати вітамін Д як Д-гормон, необхідний для забезпечення широкого спектра фізіологічних процесів у всіх органах і системах [7,8]. Дефіцит вітаміну Д широко розповсюджений в усіх популяціях світу [9]. Багато досліджень демонструють зворотну залежність між рівнем 25 (ОН) Д та ожирінням, діабетом, інсулінорезистентністю та функцією бета-клітин, а також метаболічним синдромом загалом [10]. Дані дослідження NHANES підтвердили зворотну залежність між рівнем 25-гідроксикальциферолу, діабетом та інсулінорезистентністю [11]. Мета-аналіз 28 досліджень (між 1990 та 2009 роками), що загалом включав 99745 учасників (віковий діапа-

зон: 40,5-74,5 років), проведений Parker et al., теж показав зв'язок недостатності вітаміну Д з МС і його окремими компонентами (дисліпідемією, дисглікемією, артеріальною гіпертензією, збільшеною окружністю талії) [12]. Jun та співавтори вивчали взаємозв'язок між рівнями 25-гідроксикальциферолу у сироватці крові та метаболічним синдромом у дорослого населення, використовуючи мета-аналіз доза-відповідь на основі досліджень, що повідомляють про коефіцієнти ризику метаболічного синдрому в залежності від концентрації 25-гідроксикальциферолу [13]. Було зроблено висновок, що статус вітаміну Д пов'язаний з ризиком метаболічного синдрому в крос-секційних, але не в повздовжніх дослідженнях [13]. Отже, популяційні дослідження неодноразово продемонстрували зв'язок дефіциту вітаміну Д з МС, але питання причинно-наслідкових зв'язків цих патологій залишається дискусійним, як і питання оптимальної корекції дефіциту вітаміну Д для профілактики та лікування МС. Окрім цього, найбільш часті дослідження зв'язку рівнів вітаміну Д з МС проводились на контингентах пострепродуктивного віку. Все це обумовлює потребу в подальших дослідженнях для розуміння ролі вітаміну Д в патогенезі МС, як єдиного шляху до обґрунтованого терапевтичного застосування.

МЕТА РОБОТИ: дослідити частоту недостатності/дефіциту вітаміну Д у жінок з різними формами метаболічного синдрому.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження проводилось в ДНУ «Центр інноваційних медичних технологій НАН» після затвердження етичним комітетом в рамках наукової тематики. Було обстежено: 30 жінок з неускладненим МС і ожирінням (група I, середній вік – 32,4 роки, ІМТ>30), 30 жінок з неускладненим МС без ожиріння (група II, середній вік 32,8 роки, ІМТ<30), 30 жінок з ожирінням без МС (група III, середній вік – 33,1 роки, ІМТ>30) і 30 жінок групи контролю (контроль, середній вік – 32,2 роки, ІМТ<30). Учасниці дослідження були порівнювані за віком, рівнем освіти та соціоекономічним статусом, всі належали до кавказької раси.

Критеріями виключення з дослідження були: перенесені бариатричні втручання, прийом гормональних (в тому числі контрацептивних) засобів, цитостатичних препаратів, препаратів вітаміну Д, або мультівітамінних комплексів з вітаміном Д протягом останніх 3х місяців та на момент вклю-

чення, важкі соматичні захворювання, синдром полікістозних яєчників (СПКЯ) за Роттердамськими критеріями 2003 р. [14].

Діагноз МС встановлювався за гармонізованими критеріями 2009 року – наявність трьох із 5 нижче наведених:

-збільшення окружності талії (ОТ) (≥ 88 см для жінок Європейської популяції);

-підвищені тригліцериди (ТГ) або гіполіпідемічна терапія (≥ 150 мг/дл (1,7 ммоль/л));

-зниження холестерину ліпопротеїдів високої щільності (ЛПВЩ) або гіполіпідемічна терапія (40 мг/дл (<50 мг/дл (1,3 ммоль/л) у жінок);

-підвищений артеріальний тиск (АТ) або гіпотензивна терапія артеріальної гіпертензії (систолический ≥ 130 і / або діастолічний ≥ 85 мм рт.ст);

-підвищений рівень глюкози натще або гіпоглікемічна терапія ($\geq 5,6$ ммоль/л) [15].

Антропометричні вимірювання проводилися в легкому одязі, без взуття. Вагу тіла було виміряно з точністю до 0,1 кг. Зріст і окружність талії були виміряні з точністю до 0,5 см. На основі отриманих антропометричних показників обчислювали індекс маси тіла (ІМТ) – співвідношення маси тіла в кілограмах і довжини тіла в метрах, зведеної в квадрат.

Показники ІМТ оцінювали згідно класифікації ВООЗ: від 18,5 до 24,9 кг/м² - нормальна маса тіла, від 25 до 29,9 - надлишкова вага, ≥ 30 - ожиріння.

Дослідження рівня глюкози натще, тригліцеридів та ЛПВЩ проводили спектрофотометричним методом, інсуліну – методом хемолюмінісцентного імуноаналізу. Статус насиченості організму вітаміном Д оцінювали за рівнем 25-гідроксивітаміну Д в крові, що визначався за допомогою хемолюмінісцентного імуноаналізу. Референсні значення виробника тест-системи: норма >75 нмоль/л; недостатність – 50-75 нмоль/л; дефіцит < 50 нмоль/л.

Статистичний аналіз здійснювали за допомогою програми Stata 12 з використанням методів варіаційної статистики. Порівняння кількісних параметрів базувалося на попередній оцінці нормальності розподілу даних за критерієм Шапіро-Уїлка. Для порівняння показників з нормальним характером розподілу використовувався Т-критерій Стьюдента. Статистична значущість відмінностей оцінювалася на рівні нижче 95% (ризик помилки $p < 0,05$).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Середній показник окружності талії в усіх гру-

пах, включаючи контрольну був вищим за 88 см: в групі I - 112,6±5,5 см, в групі II - 102,5±3,8 см, в групі III - 108,2±4,5 см, в групі контролю - 90,8±3,8 см. Звертає на себе увагу середній показник окружності талії групи II, оскільки за відсутності ожиріння він значно перевищує показник контрольної групи (102,5±3,8 см проти 90,8±3,8 см, $p < 0,05$), що непрямо вказує на присутність вісцерального ожиріння при нормальному ІМТ.

Найбільш розповсюдженими діагностичними

критеріями МС у обстежених жінок були: збільшена окружність талії, дисліпідемія, гіперхолестеринемія. Гіперглікемія натще мала місце лише в групі I (табл.1). Зважаючи на молодий вік обстежуваних, який передбачає компенсацію початкових порушень вуглеводного обміну, оцінювався також індекс НОМА. Аномальний індекс НОМА частіше мав місце в групі I, проте і в групі II частота інсулінорезистентності була досить високою - 73% (табл.2).

Таблиця 1.

Частота діагностичних критеріїв МС та інсулінорезистентності у обстежених жінок, абс.ч.(%)

Компонент МС	Група обстежених			
	група I	група II	група III	група контролю
Окружність талії >88, см	30 (100)	30 (100)	30 (100)	8 (26,6)
Глюкоза натще (≥ 5,6 ммоль/л)	3 (10)	-	-	-
АТ систолічний ≥130 і / або діастолічний ≥85 мм рт.ст	6 (20)	9 (30)	1 (3,3)	-
ЛПВЩ (<1,3 ммоль/л)	29 (96,6)	30 (100)	2 (6,6)	1 (3,3)
Тригліцериди >1,7 ммоль/л	30 (100)	30 (100)	2 (6,6)	1 (3,3)
Індекс НОМА > 2,5	30 (100)	22 (73,3)	-	-

Висока частота інсулінорезистентності, незважаючи на відсутність ожиріння та СПКЯ у жінок групи II і порівняно низька у групі III пояснюється, як було продемонстровано попередніми дослідженнями [16-19], збільшеним відсотком вісцеральної жирової тканини у жінок групи II і переважанням гліцефеморального депонування жиру в групі III (метаболічно здорове ожиріння).

Як видно з таблиці 2, всі жінки з МС мали дефіцит або недостатність вітаміну Д. Частота недостатності вітаміну Д в групі контролю відповідала популяційним даним, представленим в літературних джерелах [9]. У жінок з ожирінням без МС (група III) частота дефіциту вітаміну Д була статистично значимо нижчою, ніж у жінок з МС.

Таблиця 2.

Розподіл обстежених за рівнем вітаміну Д, абс.ч.(%)

Рівень гідроксिवітаміну Д	Група обстежених			
	Група I	Група II	Група III	Група контролю
Дефіцит	18 (60) ^a	22 (73,3) ^{ab}	4 (13,3)	1 (3,3)
Недостатність	12 (40)	8 (26,6)	22 (73,3)	21 (70)
Нормальний рівень	-	-	4 (13,3)	8 (26,6)

Примітки: ^a – різниця достовірна відносно групи контролю ($p < 0,05$);

^b - різниця достовірна відносно групи I ($p < 0,05$).

Погляди щодо причинно-наслідкового зв'язку ожиріння, МС і дефіциту вітаміну Д є вкрай суперечливими [20-22]. Частина дослідників наполягає на первинній ролі ожиріння в розвитку дефіциту вітаміну Д, пояснюючи її волюметричною дилуцією цього жиророзчинного вітаміну, порушенням 25-гідроксильовання в печінці на тлі неалкоголь-

ного жирового гепатозу, притаманного ожирінню [22-24]. Окремими дослідженнями було продемонстровано підвищену експресію генів, що кодують ферменти, які інактивують вітамін Д при ожирінні, і повернення їх активності після нормалізації ваги [25-27]. Інші ж вбачають у дефіциті вітаміну Д першопричину інсулінорезистентності і адипо-

зопації. Доведено, що вітамін Д може впливати на чутливість тканин до інсуліну за допомогою двох механізмів: безпосередньо стимулюючи експресію рецепторів інсуліну в клітинах та за рахунок збільшення рівня внутрішньоклітинного кальцію, який необхідний для інсулін-послідовних внутрішньоклітинних процесів в інсулінозалежних тканинах [28-30].

Отримані нами результати про найнижчі рівні вітаміну Д у жінок з МС без ожиріння на перший погляд суперечать більшості попередніх літературних даних, які повідомляють про чітку обернену кореляцію між ІМТ і рівнем вітаміну Д [31,32]. В той же час, згадані кореляції були отримані в межах груп з ожирінням і не завжди враховували присутність метаболічного синдрому. Існують і дослідження, які повідомляють про гірший метаболічний профіль саме пацієнтів з так званим ожирінням при нормальній вазі, що може бути пов'язане з рядом генетичних причин, в тому числі поліморфізм рецептора вітаміну Д, генетично детермінованими дефектами метаболізму цього вітаміну в різних тканинах, а також особливостями його пострецепторних ефектів [33-35]. Проте дослідження присвячені вивченню рівнів вітаміну Д у осіб з ожирінням при нормальній вазі і є малочисельними, а механізми патофізіологічних взаємозв'язків вітаміну Д і функції вісцерального жиру, як ендокринного органу лише починають вивчатись на належному рівні [36-38]. Так, в дослідженні Sharif був продемонстрований зв'язок вісцерального ожиріння з мутаціями рецептора вітаміну Д [36]. Логічно припустити, що дефіцит вітаміну Д при МС без ожиріння може бути пов'язаний, як з особливостями способу життя так і генетичними особливостями спільними для розвитку вісцерального ожиріння і пов'язаних з ним метаболічних розладів. В попередніх дослідженнях нами було встановлено, що жінки з «метаболічно здоровим ожирінням» мали генетичну схильність до нього, яка реалізовувалась в умовах сімейних традицій надмірного харчування, натомість жінки з МС та тлі ожиріння та без мали високу частоту епігенетичних факторів ризику, патології становлення репродуктивної функції та дисгормональних станів, навіть за умови виключення СПКЯ [38]. Також в наших попередніх дослідженнях були продемонстровані відмінності впливу різних фенотипових форм МС на функцію яєчників у жінок раннього/активного репродуктивного віку без СПКЯ [39].

Таким чином, особливості взаємозв'язків дефіциту вітаміну Д з метаболічними розладами мають вивчатись виключно з урахуванням різновидів ожиріння, статі та інших факторів.

ВИСНОВОК

Результати проведеного дослідження продемонстрували більшу частоту дефіциту вітаміну Д у жінок з МС без ожиріння (при ІМТ<30) порівняно з групою жінок з МС і ожирінням і групою жінок з ожирінням без МС (метаболічно здоровим ожирінням). Аналіз даних літератури і результатів власних попередніх досліджень дозволяє припустити, що отримані результати обумовлені генетично детермінованими особливостями функції вісцеральної жирової тканини. Це вказує на необхідність подальшого вивчення особливостей патогенетичних взаємозв'язків Д-дефіциту з кожним діагностичним критерієм МС окремо, їх комбінаціями, а також з особливостями функції вісцеральної жирової тканини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Xavier MJ, Chaudhary N, Akinyemiju T. Peer reviewed: Metabolic syndrome prevalence by race/ethnicity and sex in the United States, National Health and Nutrition Examination Survey 1988–2012. *Preventing chronic disease*. 2017; 14:E 24.
2. Grundy SM. Metabolic syndrome update. *Trends in cardiovascular medicine*. 2016; 26(4): 364-373.
3. Nilsson PM, Tuomilehto J, Ryden L. The metabolic syndrome—What is it and how should it be managed? *European journal of preventive cardiology*. 2019; 26(2): 33-46.
4. Correa-Rodríguez M, González-Ruiz K, Rincón-Pabón D et al. Normal-Weight Obesity Is Associated with Increased Cardiometabolic Risk in Young Adults. 2020; 12(4):1106.
5. Franco LP, Morais CC, Cominetti C. Normal-weight obesity syndrome: diagnosis, prevalence, and clinical implications. *Nutrition reviews*. 2016; 74(9): 558-570.
6. Rochlani Y, Pothineni NV, Kovelamudi S, Mehta JL. Metabolic syndrome: pathophysiology, management, and modulation by natural compounds. *Therapeutic advances in cardiovascular disease*. 2017; 11(8): 215-225.
7. Priyanka P, Kochhar A. Interplay of vitamin D and metabolic syndrome: a review. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*. 2016; 10(2): 105-112.
8. Colonese F, Laganà AS, Elisabetta Colonese E et al. The pleiotropic effects of vitamin D in gynaecological and obstetric diseases: an overview on a hot topic. *BioMed research international*. 2015.
9. Mithal A, Wahl DA, Bonjour J-P et al. Global vitamin D status and determinants of hypovitaminosis D. *Osteoporosis international*. 2009; 20(11): 1807-1820.
10. Strange RC, Shipman KE, Ramachandran S. Metabolic syndrome: a review of the role of vitamin D in mediating susceptibility and outcome. *World journal of diabetes*. 2015; 6(7): 896.
11. Ido Y, McHowat J, Chang KC et al. Neural dysfunction and metabolic imbalances in diabetic rats: prevention by acetyl-L-carnitine. *Diabetes*. 1994; 43(12): 1469-1477.
12. Parker J, Hashmi O, Dutton D et. Levels of vitamin D and cardiometabolic disorders: systematic review and meta-analysis. *Maturitas*. 2010; 65(3): 225-236.

13. Ju SY, Jeong HS, Kim DH. Blood vitamin D status and metabolic syndrome in the general adult population: a dose-response meta-analysis. *J Clin Endocrinol Metab.* 2014; 99(3): 1053-1063.
14. Teede HJ, Misso ML, Costello MF et al. Recommendations from the international evidence-based guideline for the assessment and management of polycystic ovary syndrome. *Human reproduction.* 2018; 33(9): 1602-1618.
15. Alberti KG, Eckel RH, Scott M, Grundy SM et al. Joint scientific statement. *Circulation.* 2009; 120: 1640-1645.
16. Ishwarlal J, Devaraj S. Subcutaneous adipose tissue biology in metabolic syndrome. *Hormone molecular biology and clinical investigation.* 2018; 33(1). DOI: <https://doi.org/10.1515/hmbci-2017-0074>
17. Lavanya V, Gupta RK. Contribution of adipogenesis to healthy adipose tissue expansion in obesity. *Journal of Clinical Investigation.* 2019; 129(10): 4022-4031.
18. Wang R, Li X. Different adipose tissue depots and metabolic syndrome in human. *Acta Physiologica Sinica.* 2017; 69(3): 357-365.
19. Susan S. Differential effect of subcutaneous abdominal and visceral adipose tissue on cardiometabolic risk. *Hormone molecular biology and clinical investigation.* 2018; 33(1). DOI: 10.1515 / hmbci-2018-0014
20. Walsh JS, Bowles S, Evans AL. Vitamin D in obesity. *Current Opinion in Endocrinology & Diabetes and Obesity.* 2017; 24(6): 389-394.
21. Autier P, Boniol M, Pizot C, Mullie P. Vitamin D status and ill health: a systematic review. *Lancet Diabetes Endocrinol.* 2014; 2(1): 76-89.
22. Bolland MJ, Grey AB, Ames RW et al. The effects of seasonal variation of 25-hydroxyvitamin D and fat mass on a diagnosis of vitamin D sufficiency. *The American journal of clinical nutrition.* 2007; 86(4): 959-964.
23. Carrelli A, Bucovsky M, Horst R et al. Vitamin D storage in adipose tissue of obese and normal weight women. *Journal of Bone and Mineral Research.* 2017; 32(2): 237-242.
24. Giovanni T, Bertolini I, Scala I, et al. Associations between serum 25-hydroxyvitamin D3 concentrations and liver histology in patients with non-alcoholic fatty liver disease. *Nutrition, Metabolism and Cardiovascular Diseases.* 2007; 17(7): 517-524.
25. Mikolasevic I, Milic S, Wensveen TT et al. Nonalcoholic fatty liver disease-A multisystem disease? *World Journal of Gastroenterology.* 2016; 22(43): 9488.
26. Wamberg L, Christiansen T, Paulsen SK et al. Expression of vitamin D-metabolizing enzymes in human adipose tissue—the effect of obesity and diet-induced weight loss. *International journal of obesity.* 2013; 37(5): 651-657.
27. Gangloff A, Bergeron J, Lemieux I, Després JP. Changes in circulating vitamin D levels with loss of adipose tissue. *Current opinion in clinical nutrition and metabolic care.* 2016; 19(6): 464-470.
28. Hawley JA, Lessard SJ. Exercise training-induced improvements in insulin action. *Acta physiologica.* 2008; 192(1): 127-135.
29. Jablonski NG. The evolution of human skin colouration and its relevance to health in the modern world. *Symposium on Dermatology in Edinburgh on.* 2012; 42(1):58-63.
30. Pourshahidi LK. Vitamin D and obesity: current perspectives and future directions. *Proceedings of the Nutrition Society.* 2015; 74(2): 115-24.
31. Walsh JS, Bowles S, Evans AL. Vitamin D in obesity. *Current Opinion in Endocrinology & Diabetes and Obesity.* 2017; 24(6): 389-394.
32. Yan DD, Wang J, Hou XH et al. Association of serum uric acid levels with osteoporosis and bone turnover markers in a Chinese population. *Acta Pharmacologica Sinica.* 2018; 39(4): 626-632.
33. Wang C, Wang R, Lu Q et al. Association between serum 25-hydroxyvitamin D and adiposity measurements in Chinese young men with normal glucose tolerance. *INTERNATIONAL JOURNAL OF CLINICAL AND EXPERIMENTAL MEDICINE.* 2019; 12(1): 873-882.
34. Zhang M, Li P, Zhu Y et al. Higher visceral fat area increases the risk of vitamin D insufficiency and deficiency in Chinese adults. *Nutrition & metabolism.* 2015; 12(1): 50.
35. Xiang W, Cheng S, Zhou Y, Ma L. Effects of 1, 25 (OH) 2D3 on lipid droplet growth in adipocytes. *BioFactors* 2020. DOI: 10.1002/biof.1610
36. Sharif E, Swaidan N, Shurbaji S, Rizk NM. Associations of Vitamin D Receptor Polymorphism rs1544410 with Adiposity Phenotypes. 2016; 3(6):165-172.
37. Azimeh I, Aliasghari F, Gargari PB, Ebrahimi S. Strong association between serum vitamin D and vaspin levels, AIP, VAI and liver enzymes in NAFLD patients. *International Journal for Vitamin and Nutrition Research.* 2020; 90: 59-66.
38. Татарчук ТФ. Роль порушень репродуктивного здоров'я в розвитку метаболічного синдрому у жінок. *Журнал Національної академії медичних наук України.* 2019; 25 (1): 77-87.
39. Татарчук ТФ. Особливості функції яєчників у жінок з метаболічним синдромом, діагностованим за гармонізованими критеріями 2009 року. *Збірник наукових праць асоціації акушерів-гінекологів України issn 2664-0767.* 2019;43(1):95-99.

REFERENCES

1. Xavier MJ, Chaudhary N, Akinyemiju T. Peer reviewed: Metabolic syndrome prevalence by race/ethnicity and sex in the United States, National Health and Nutrition Examination Survey 1988–2012. *Preventing chronic disease.* 2017; 14: E24.
2. Grundy SM. Metabolic syndrome update. *Trends in cardiovascular medicine.* 2016; 26(4): 364-373.
3. Nilsson PM, Tuomilehto J, Ryden L. The metabolic syndrome—What is it and how should it be managed? *European journal of preventive cardiology.* 2019; 26(2): 33-46.
4. Correa-Rodríguez M, González-Ruiz K, Rincón-Pabón D et al. Normal-Weight Obesity Is Associated with Increased Cardiometabolic Risk in Young Adults. 2020; 12(4):1106.
5. Franco LP, Morais CC, Cominetti C. Normal-weight obesity syndrome: diagnosis, prevalence, and clinical implications. *Nutrition reviews.* 2016; 74(9): 558-570.
6. Rochlani Y, Pothineni NV, Kovelamudi S, Mehta JL. Metabolic syndrome: pathophysiology, management, and modulation by natural compounds. *Therapeutic advances in cardiovascular disease.* 2017; 11(8): 215-225.
7. Priyanka P, Kochhar A. Interplay of vitamin D and metabolic syndrome: a review. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews.* 2016; 10(2): 105-112.
8. Colonese F, Laganà AS, Elisabetta Colonese E et al. The pleiotropic effects of vitamin D in gynaecological and obstetric diseases: an overview on a hot topic. *BioMed research international.* 2015.
9. Mithal A, Wahl DA, Bonjour J-P et al. Global vitamin D status and determinants of hypovitaminosis D. *Osteoporosis international.* 2009; 20(11): 1807-1820.
10. Strange RC, Shipman KE, Ramachandran S. Metabolic syndrome: a review of the role of vitamin D in mediating susceptibility and outcome. *World journal of diabetes.* 2015; 6(7): 896.
11. Ido Y, McHowat J, Chang KC et al. Neural dysfunction and metabolic imbalances in diabetic rats: prevention by acetyl-L-carnitine. *Diabetes.* 1994; 43(12): 1469-1477.
12. Parker J, Hashmi O, Dutton D et. Levels of vitamin D and cardiometabolic disorders: systematic review and meta-analysis. *Maturitas.* 2010; 65(3): 225-236.
13. Ju SY, Jeong HS, Kim DH. Blood vitamin D status and metabolic syndrome in the general adult population: a dose-response meta-analysis. *J Clin Endocrinol Metab.* 2014; 99(3): 1053-1063.

14. Teede HJ, Misso ML, Costello MF et al. Recommendations from the international evidence-based guideline for the assessment and management of polycystic ovary syndrome. *Human reproduction*. 2018; 33(9): 1602-1618.
15. Alberti KG, Eckel RH, Scott M, Grundy SM et al. Joint scientific statement. *Circulation*. 2009; 120: 1640-1645.
16. Ishwarlal J, Devaraj S. Subcutaneous adipose tissue biology in metabolic syndrome. *Hormone molecular biology and clinical investigation*. 2018; 33(1). DOI: <https://doi.org/10.1515/hmbci-2017-0074>
17. Lavanya V, Gupta RK. Contribution of adipogenesis to healthy adipose tissue expansion in obesity. *Journal of Clinical Investigation*. 2019; 129(10): 4022-4031.
18. Wang R, Li X. Different adipose tissue depots and metabolic syndrome in human. *Acta Physiologica Sinica*. 2017; 69(3): 357-365.
19. Susan S. Differential effect of subcutaneous abdominal and visceral adipose tissue on cardiometabolic risk. *Hormone molecular biology and clinical investigation*. 2018; 33(1). DOI: 10.1515/hmbci-2018-0014
20. Walsh JS, Bowles S, Evans AL. Vitamin D in obesity. *Current Opinion in Endocrinology & Diabetes and Obesity*. 2017; 24(6): 389-394.
21. Autier P, Boniol M, Pizot C, Mullie P. Vitamin D status and ill health: a systematic review. *Lancet Diabetes Endocrinol*. 2014; 2(1): 76-89.
22. Bolland MJ, Grey AB, Ames RW et al. The effects of seasonal variation of 25-hydroxyvitamin D and fat mass on a diagnosis of vitamin D sufficiency. *The American journal of clinical nutrition*. 2007; 86(4): 959-964.
23. Carrelli A, Bucovsky M, Horst R et al. Vitamin D storage in adipose tissue of obese and normal weight women. *Journal of Bone and Mineral Research*. 2017; 32(2): 237-242.
24. Giovanni T, Bertolini I, Scala I, et al. Associations between serum 25-hydroxyvitamin D3 concentrations and liver histology in patients with non-alcoholic fatty liver disease. *Nutrition, Metabolism and Cardiovascular Diseases*. 2007; 17(7): 517-524.
25. Mikolasevic I, Milic S, Wensveen TT et al. Nonalcoholic fatty liver disease-A multisystem disease? *World Journal of Gastroenterology*. 2016; 22(43): 9488.
26. Wamberg L, Christiansen T, Paulsen SK et al. Expression of vitamin D-metabolizing enzymes in human adipose tissue—the effect of obesity and diet-induced weight loss. *International journal of obesity*. 2013; 37(5): 651-657.
27. Gangloff A, Bergeron J, Lemieux I, Després JP. Changes in circulating vitamin D levels with loss of adipose tissue. *Current opinion in clinical nutrition and metabolic care*. 2016; 19(6): 464-470.
28. Hawley JA, Lessard SJ. Exercise training-induced improvements in insulin action. *Acta physiologica*. 2008; 192(1): 127-135.
29. Jablonski NG. The evolution of human skin colouration and its relevance to health in the modern world. *Symposium on Dermatology in Edinburgh on*. 2012; 42(1):58-63.
30. Pourshahidi LK. Vitamin D and obesity: current perspectives and future directions. *Proceedings of the Nutrition Society*. 2015; 74(2): 115-24.
31. Walsh JS, Bowles S, Evans AL. Vitamin D in obesity. *Current Opinion in Endocrinology & Diabetes and Obesity*. 2017; 24(6): 389-394.
32. Yan DD, Wang J, Hou XH et al. Association of serum uric acid levels with osteoporosis and bone turnover markers in a Chinese population. *Acta Pharmacologica Sinica*. 2018; 39(4): 626-632.
33. Wang C, Wang R, Lu Q et al. Association between serum 25-hydroxyvitamin D and adiposity measurements in Chinese young men with normal glucose tolerance. *International journal of clinical and experimental medicine*. 2019; 12(1): 873-882.
34. Zhang M, Li P, Zhu Y et al. Higher visceral fat area increases the risk of vitamin D insufficiency and deficiency in Chinese adults. *Nutrition & metabolism*. 2015; 12(1): 50.
35. Xiang W, Cheng S, Zhou Y, Ma L. Effects of 1, 25 (OH) 2D3 on lipid droplet growth in adipocytes. *BioFactors* 2020. DOI: 10.1002/biof.1610
36. Sharif E, Swaidan N, Shurbaji S, Rizk NM. Associations of Vitamin D Receptor Polymorphism rs1544410 with Adiposity Phenotypes. 2016; 3(6):165-172.
37. Azimeh I, Aliasghari F, Gargari PB, Ebrahimi S. Strong association between serum vitamin D and vaspin levels, AIP, VAI and liver enzymes in NAFLD patients. *International Journal for Vitamin and Nutrition Research*. 2020; 90: 59-66.
38. Tatarчук ТФ, Косей НВ, Регада СІ et al. The role of reproductive health disorders in the development of metabolic syndrome in women. *Journal of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine*. 2019;25(1):77-87. 2019; 25(1):77-87. (In Ukrainian)
39. Tatarчук ТФ, Косей НВ, Регада СІ et al. Specific features of ovarian function in women with metabolic syndrome diagnosed according to 2009 harmonized criteria. *Scientific digest of association of obstetricians and gynaecologists of Ukraine*. 2019; 43(1):95-99. (In Ukrainian)

Резюме

ДЕФИЦИТ ВИТАМИНА Д ПРИ РАЗЛИЧНЫХ ФОРМАХ МЕТАБОЛИЧЕСКОГО СИНДРОМА У ЖЕНЩИН РАННЕГО И АКТИВНОГО РЕПРОДУКТИВНОГО ВОЗРАСТА

ТАТАРЧУК Т.Ф. КОСЕЙ Н.В.,
РЕГАДА С.И., ТУТЧЕНКО Т.Н.,
ГЛАМАЗДА М.И.

Связь дефицита витамина Д с частотой МС была продемонстрирована во многих эпидемиологических исследованиях, однако патогенетические механизмы участия витамина Д в развитии компонентов МС не до конца понятны, что негативно влияет на возможность его использования для фармакологической коррекции МС. **Целью** работы было исследовать частоту недостаточности/дефицита витамина Д у женщин с различными формами метаболического синдрома (с ИМТ > 30 и ИМТ < 30) по сравнению с показателями женщин с ожирением без МС и женщин с нормальной массой тела. **Материалы и методы.** Было обследовано 30 женщин с неосложненным МС и ожирением (I группа, средний возраст - 32,4 года, ИМТ > 30), 30 женщин с неосложненным МС без ожирения (II группа, средний возраст 32,8 года, ИМТ < 30), 30 женщин с ожирением без МС (III группа, средний возраст - 33,1 лет, ИМТ > 30) и 30 женщин группы контроля (контроль, средний возраст - 32,2 года, ИМТ < 30). Оценивали частоту различных компонентов МС и инсулинорезистентности, а также уровень 25-гидроксикальциферола в указанных группах.

Результаты. Все обследованные женщины с МС имели уровень витамина Д ниже нормы. Частота дефицита / недостаточности витамина Д в контрольной группе отвечала популяционной. Частота дефицита/недостаточности витамина Д в контрольной группе соответствовала популяционной. Наибольшая частота дефицита витамина Д была зарегистрирована в группе II (МС без ожирения) 22 (73,3%) по сравнению с 18 (60%) в группе I и 4 (13,3%) в группе III, (p < 0,05). **Вывод.** Результаты проведенного исследования показали большую частоту дефицита витамина Д у женщин с МС при

ИМТ <30, что указывает на необходимость дальнейшего изучения особенностей патогенетических взаимосвязей Д-дефицита и компонентов МС при различных подтипах МС с учетом развития висцерального и подкожного компарментов жировых депо.

Ключевые слова: метаболический синдром, 25-гидроксикальциферол, висцеральное ожирение, инсулинорезистентность, индекс массы тела.

Summary

VITAMIN D DEFICIENCY IN VARIOUS FORMS OF METABOLIC SYNDROME IN WOMEN OF EARLY AND ACTIVE REPRODUCTIVE AGE

TATARCHUK T.F., KOSEY N.V.,
REGEDA S.I., TUTCHENKO T.M.,
HLAMAZDA M.I.

Pathogenetic mechanisms of vitamin D participation in the development of metabolic syndrome (MS) components are not fully studied, which negatively affects the possibility of its use for pharmacological correction of MS. **Goal of research** is to investigate the frequency of vitamin D insufficiency/deficit in women with various forms

of metabolic syndrome (with BMI > 30 and BMI <30) compared with obese women without MS and women with normal body weight.

Materials and methods. We examined 30 women with uncomplicated MS and obesity (group I, mean age 32.4 years, BMI > 30), 30 women with uncomplicated MS without obesity (group II, mean age 32.8 years, BMI <30), 30 obese women without MS (group III, average age - 33.1 years, BMI > 30) and 30 women in the control group (control, average age - 32.2 years, BMI <30). The frequency of MS' various components and insulin resistance was assessed, as well as 25-hydroxycalciferol level in these groups. **Results.** All surveyed women with MS had a lower than normal level of vitamin D. The frequency of vitamin D deficiency/insufficiency in the control group corresponded to the population. The highest frequency of vitamin D deficit was observed in group II - 22 (73,3%) versus 18 (60%) in group I and 4 (13,3%) in group III, (p<0,05).

Conclusions. The results of the study showed greater frequency of vitamin D deficit in women with MS with a BMI <30, which indicates the need for further research of the features of the pathogenetic relationships of D-deficiency and MS components in various MS subtypes, taking into account the development of visceral and subcutaneous fat depot compartments.

Key words: metabolic syndrome, 25-hydroxycalciferol, visceral obesity, insulin resistance, body mass index.